

Yhdessä huilun äärellä. Nuori Nathan Riki Thomson oppimatkalla Afrikassa.

MONIKULTTUURISUUS PANEE KUUUNTELEMAAN

Teksti: TOVE DJUPSJÖBACKA

Monikulttuurisuus alkaa olla osa arkea yhä useammalla elämänalueella, niin myös musiikissa. Työskentely eri kulttuureista tulevien muusikkojen kanssa vaatii uudenlaisia taitoja – ennen kaikkea pitää osata kuunnella. Katoaako suomalainen identiteetti sitten johonkin? Mitä se sitten onkaan?

S

UOMESSA PUHUTAAN YHÄ VILKKAAMMIN monikulttuurisuuteen liittyvistä asioista – ja sen myötä suomalaisuudesta. Tällä hetkellä useampi Suomen Akatemian rahoittama tutkimusprojekti perehtyy transnationalismiin ja kysymyksiin suomalaisuudesta.

Antti-Ville Kärjän johtama tutkimusprojekti perehtyy muun muassa maahanmuuttajien musiikilliseen identiteettiin ja vaikutukseen suomalaiseen musiikkikulttuuriin, ja siihen, mikä ylipäänsä koetaan suomalaisuutena. Professori **Vesa Kurkelan** tutkimushanke puolestaan tulkitsee uudelleen suomalaista musiikinhistoriaa, keskittyen erityisesti 1900-luvun alkuun. Kurkelan mukaan suomalainen musiikkielämä rakennettiin kansainvälisten mallien mukaan, mutta historiankirjoitus on ollut fenomaanisesti väritetty, ja joitakin seikkoja on sen takia vähätelty.

Monikulttuurisuus alkaa ankkuroitua myös koulutuksen puolelle. Ruotsissa musiikkikorkeakoulujen opetusohjelmat ovat jo pitkään olleet avoinna kaikenlaisen muusikkotaustan omaaville. Esimerkiksi Tukholman Kuninkaallisessa Musiikkikorkeakoulussa voi samassa oppiaineessa opiskella pääaineena niin avainviulua kuin flamencokitaraa.

Periaatteet ovat selkeät – jokaisen muusikon omaa musiikillista identiteettiä vahvistetaan, jotta hän siihen nojaten voi tehdä yhteistyötä muunlaisen identiteetin omaavien muusikkojen kanssa. Jos ei tarvittavaa osaamista löydy talon sisältä, turvaudutaan esimerkiksi etäopetukseen.

Ruotsissa kansainvälinen toiminta, kuten musisoivia nuoria yhdistävä *Ethno*-leiri, on myös vaikuttanut voimakkaasti asenteisiin, puhutaan jopa ”*Ethno*-sukupolvesta”. Suomeen tämä leiritoiminta rantautuu ensimmäisen kerran kuluvana kesänä.

Kuuntele, kuuntele

Kun yhteiskunta muuttuu, musiikinopetuksessakin kohdataan ihan uudenlaisia tilanteita. Musiikin äärellä kohtaavat hyvinkin erilaiset musiikkikäsitteet, ja käsitteet siitä, mitä muusikkous ylipäänsä on. Pitää oppia kuuntelemaan tilannetta ja muita ihmisiä.

Sibelius-Akatemialla näihin kysymyksiin on voinut perehtyä vuonna 2010 perustetussa *Master in Global Music* -ohjelmassa, tuttavallisemmin *GloMas*. Yhteistyössä Tanskan Aarhusin musiikkikorkeakoulun kanssa järjestetty koulutus tarjoaa uudenlaisia työkaluja monikulttuurisessa maailmassa toimimiseen. Syksystä 2014 *GloMas*-maisteriohjelman vastuulehtorina työskennellyt **Nathan Riki Thomson** on sitä mieltä, että näihin asioihin suhtaudutaan juuri nyt hyvin avoimesti.

”Mielestäni Suomessa eletään mielenkiintoisia aikoja. Ihmiset todella haluavat keskustella kulttuurisesta moninaisuudesta. Maailma todella tarvitsee suurempaa ymmärrystä eri kulttuurien kesken, ja musiikki ja taide tarjoavat ainutlaatuisen ympäristön sen rakentamiselle.”

GloMas-ohjelmakin on viidessä vuodessa vakiinnuttanut itsensä osaksi Sibelius-Akatemiaa, ja herättää pikku hiljaa yhä enemmän huomiota myös talon sisällä.

”*GloMas*-opiskelijat ovat kuin maailma pienoismuodossa!”, Nathan Riki Thomson kertoo. ”Tällä hetkellä meillä on opiskelijoita muun muassa Kreikasta, Ghanasta, Iranista, Brasiliasta, Suomesta, Tanskasta, Liettuasta ja niin edespäin... Tämä luo automaattisesti monikulttuurisen ympäristön, jolla on mielestäni positiivinen vaikutus kanssakäymisessä muiden osastojen ja oppiaineiden opiskelijoiden kanssa.”

Thomson näkee, että Taideyliopiston myötä on alkanut muodostua uusia ideoita ja ajattelutapoja. Avoimuus muita taiteenlajeja kohtaan korreloi suoraan monikulttuurisuuden kanssa.

”Työskennelläksesi muiden kanssa tarvitset avoimen mielen, pitää kuunnella muiden ihmisten näkökulmia, suhtautua kunnioittavasti heihin, olla kiinnostunut eroavaisuuksista ja samankaltaisuuksista.”

Nathan Riki Thomson on koittanut luoda afrikkalaisten soittimien sointimaailmoja uudelleen, kehittellen uusia lähestymistapoja kontrabassoon.

Nämä asiat koskevat niin monikulttuurista kuin poikitaiteellista työympäristöä. Monissa musiikkikulttuureissahan eri taiteenlajeja ei edes erotella; sama sana voi tarkoittaa niin tiettyä rumpua, musiikkia, tanssia kuin itse tapahtumaa, jossa näitä harjoitetaan.

”Ihmiset jotka tekevät töitä monikulttuurisuuden kanssa ovat monesti hyvin osaavia eri taiteenlajien yhdistämisessä. Esimerkiksi Afrikassa tällainen ajattelutapa saadaan perintönä – asioita ei lokeroida.”

Muusikot yhteiskunnassa

Monikulttuurisuuskysymykset eivät tietenkään rajoitu Sibelius-Akatemian seinien sisälle. *GloMas* jalkautuu myös aktiivisesti yhteiskuntaan, työskennellen niin lasten, vanhuksien kuin maahanmuuttajienkin kanssa. Moni Suomessa asuva eri kulttuuritaustasta tuleva muusikko on käynyt opettamassa opiskelijoita ja soittamassa heidän kanssaan.

”Opetuksessa on kolme peruseriaa: taiteellinen kehitys, taiteilija tutkijana sekä pedagoginen puoli. Ydin on näiden kolmen yhdistäminen, pyrkimys liikkumaan ristiin rastiin. Kasvatamme uutta sukupolvea, joka tulee tekemään töitä yhteiskunnassa, ei ainoastaan lavalla.”

Seuraavaksi suunnitellaan koulutuksen laajentamista kandidaattitasolle.

”Pelkästään maisteriohjelman tarjoaminen jättää paljon mahdollisia hakijoita ulkopuolelle”, Thomson pahoittelee. ”Esimerkiksi monilta maahanmuuttajamuusikoilta puuttuu kandidaattitason tutkinto eivätkä he näin ollen voi hakeutua meille opiskelemaan.”

Työn pitäisi tietysti ulottua koulutuksen kaikille tasoille, ei pelkästään yliopistoon.

”Olemme tehneet erilaisia projekteja esimerkiksi kouluissa, ja haluaisin nähdä vastaavaa toimintaa säännöllisempänä. On mahtavaa saada monesta kulttuurista tulevat opiskelijat ulos kouluihin, jolloin lapset pääsevät kokemaan esimerkiksi ghanalaista musiikkia yhdessä ghanalaisen muusikon kanssa. Loppujen lopuksi kaikessa on kyse ihmiskontaktista!”

Mitä tulee tapahtumaan, kun monikulttuurisuus on yhä enemmän läsnä musiikissa ja yhteiskunnassa, päiväkodista yliopistotasolle? Tuleeko jokin katoamaan?

”En usko!”, Nathan Riki Thomson toteaa. ”Mielestäni uudet näkökulmat vain rikastuttavat. En näe vaaraa siinä, että avaudumme, laajennamme musiikillista väripalettiä. Kaikkien pitäisi tehdä töitä poistaakseen pelkoja. Laitamme helposti musiikkia eri lokeroihin, ja pelkäämme lokeroita, joita emme vielä tunne.”

Aina tulee olemaan tilaa myös tietyn tien kulkemiseen, tiettyjen taitojen työstämiseen huippuunsa, Thomson vakuuttaa.

”Olemme kuitenkin suuresti sellaisten musiikillisten taitojen tarpeessa, joita voi kehittää tarkastellessa musiikkia eri näkökulmista. Esimerkiksi rytmisiä taitoja voi kehittää soittamalla eri tyylien ja kulttuurien musiikkia.”

Myös ihmisen ajattelu muusikkona olemisesta laajentuu monikulttuurisessa ympäristössä, Thomson kuvailee.

”Ihmisten näkökulmat avautuvat silmin nähtäessä. On uskomattoman rikastuttavaa nähdä erilaisia tapoja lähestyä musiikkia ja muusikkoutta. Parhaimmassa tapauksessa näkee myös oman perintensä uudella tavalla. Monikulttuurisuudella voi olla vahvistava vaikutus omaan identiteettiin ja kulttuuritaustaan: alat miettiä, kuka oikeastaan olet, mitkä ovat juuresi.”

Onko tämä minun musiikkiani?

Nathan Riki Thomson on itse elävä esimerkki moniulotteisesta muusikon identiteetistä. Hän on syntynyt Australiassa, jonne vanhemmat muuttivat Uudesta Seelannista. Juuret johtavat Skotlantiin ja Englantiin. Klassisen huilunsoiton ja jazzbasson opintojen jälkeen hän löysi itsensä Tansaniasta, jossa hän vietti viisi vuotta opiskellen wagogo-kansan musiikkia ja perinteisiä soittimia kuten filimbi-huilua ja ilimba-sormipianoa. Asiat eivät ole niin yksinkertaisia, kuten Nathan Riki Thomsonin lokeroiminen australialaiseksi muusikoksi.

”Mitäköhän australialainen muusikkous edes on”, hän nauraa.

Opiskeluajana Thomsonin valtasi hämmennys ja jokseenkin juureton olo. Onko tämä minun musiikkiani? Miksi edes soitan tätä?

”Sitten lähdin Afrikkaan ja altistuin uskomattoman rikaisille ja vanhoille perinteille. Musiikkiperinteet ovat täydellisessä yhteydessä ihmisten elämään ja koko olemassaoloon.”

Itse Nathan Riki Thomson on päätnyt tutkimaan kahta asiaa – omaa henkilökohtaista näkökulmaansa identiteettiin sekä itse prosessia, miten eri vaikutteita yhdistelemällä saadaan aikaan jotain taiteellisesti vankkaa. Ensin kiinnostui toisesta musiikkikulttuurista ja yrittäi opetella sitä, pää-

© NATHAN RIKI THOMPSON

GloMas-opiskelijat Amos Darkwa Asare (Ghana), Petra Poutanen-Hurme (Suomi) ja Laonikos Psimikaki-Chalkokondylis (Kreikka) musisoivat yhdessä suomalaisella konserttikanteleella.

GloMas-opiskelijat pitivät työpajoja lapsille ja nuorille Musica Nova Helsinki -festivaalin yhteydessä helmikuussa 2013. Vastuulehtori Nathan Riki Thomson basson ääressä vasemmalla laidalla.

”MONIKULTTUURISUUSASIOISSA TYÖSTÄMME PALJON SUUREMPIA KYSYMYKSIÄ KUIN PELKÄSTÄÄN MUSIIKKIA.”

tyäkseen huomaamaan kaiken olevan vain pintaraapaisu. Oppiakseen kyseisen musiikkikulttuurin täydellisesti pitäisi syntyä siihen tai ainakin viettää loppuelämänsä sen parissa.

Kokemukset tekevät ihmiseen syvän vaikutuksen, ja loppupeleissä voit hyödyntää nämä luodaksesi uusia ilmaistapoja. Thomson itse on esimerkiksi koittanut luoda oppimiensa afrikkalaisten soittimien sointimaailmoja uudelleen, kehittellen uusia soittotekniikkoja kontrabassolle ja lähestymistapoja soittimeen. Myös yhteistyö muiden kanssa on luonnollisesti merkittävä osa prosessia.

Kieli ja musiikki

Nathan Riki Thomson kokee myös kulttuurisen perinnön olevan voimakkaasti sidoksissa ympäristöön, maahan jossa kasvat. Maantiede ja ilmasto voi olla paljon tärkeämpiä vaiuttajia kuin esimerkiksi kansallisuus.

”Itse vartuin Australian itärannikolla, kuunnellen meren ääniä, lintuja, sademetsää... Voin nimetä tiettyjä ääniä, jotka ovat vaikuttaneet minuun kasvuympäristöni myötä. Ja jos esimerkiksi varttuu Afrikan helteissä, se vaikuttaa koko vartaloon ja siten myös musiikin tuottamiseen.”

Jää nähtäväksi, miten Suomen maantiede tulee vaikut-

tamaan tänne muuttaneisiin ihmisiin. Tuleeko metsä ja järvet, hiljaisuus ja kylmyys kuulumaan toisen polven maahanmuuttajien musiikissa? Entä kielessä?

”Kielessä on paljon yhtymäkohtia musiikkiin, ja se on hyvin henkilökohtaista”, Thomson nyökkää. ”Kasvat ympäristössä, jossa vallitsevat tietynlaiset asenteet – kun sinut irrotetaan siitä, miten se vaikuttaa sinuun?”

Thomson perehtyi näihin kysymyksiin myös projektissa *Äidinkieli*, joka huipentui interaktiiviseen ääni-installaatioon Kulttuurikeskus Caisan tiloissa viime syksynä. Tänä syksynä siihen voi tutustua uudestaan Stoaan tiloissa.

”*Äidinkieli*-projektissa haastattelimme ihmisiä heidän äidinkielellään. He kertoivat, miltä tuntuu olla erillään ympäristöstään, mahdollisesti olla puhumatta omaa äidinkieltään päivittäin, ja siitä, miten se vaikuttaa omaan identiteettiin, omaan itsetuntoon.”

”Nämä asiat ovat isompia kuin vain musiikki”, Nathan Riki Thomson kiteyttää. ”On kyse yhteydestä ihmisten välillä, siitä, että tuntee kuuluvansa johonkin, että jokaisen panos tähän maailmaan on arvokas. Monikulttuurisuusasioissa työstimme paljon suurempia kysymyksiä kuin pelkästään musiikkia.” ■